

ZILLEGHEM

DRIEMAANDELIJKS TIJDSCHRIFT

26STE JAARGANG NR 4

OKTOBER – NOVEMBER – DECEMBER 2005

Verantw. Uitg.: B. Denys, Klaprozenlaan 13, 8210 Zedelgem

ZILLEGHEM

HANDELINGEN VAN DE KRING
VOOR HEEMKUNDE EN GESCHIEDENIS
“PASTOOR RONSE”

DRIEMAANDELIJKS TIJDSCHRIFT

INHOUD

Patrick Arnou	De viering van 75 jaar België in 1905	124
Géry Cappon	De Kist van Zedelgem	145
Danny Everaert	Een stoute Loppemse in 1729	150
Bertrand Denys	Op de boekenplank: - Schriften van Driekoningen.....	152
	- Oostkamp in archiefbeelden	155
B.D.	Met de Heemkundige Kring ‘bachten de Kupe’ ..	156
Aankondiging:	Australië: overwinteren in alle staten.....	158
	Inhoud 26 ^{ste} jaargang.....	160

DECEMBER 2005 – 26ste Jaargang Nr 4

REDACTIE EN BEHEER

Bertrand Denys
Patrick Arnou
Johan Braet
Géry Cappon
Victor Deceuninck
André Ramon

Klaprozenlaan 13, 8210 Loppem
B.J. Lievensstraat 12, 8210 Zedelgem
Wantestraat 136, 8310 Assebroek
Patrijzenhoek 9, 8210 Zedelem
Xaverianenstraat 1, 8200 St.-Michiels
Prof. Nelisstraat 20, 8211 Aartrijke

Lidmaatschap: € 7,50

Rek. 001-0771018-41 of 738-1172056-27
Heemkundige Kring "Pastoor Ronse"
Zedelgem

Secretariaat:

A. Ramon, Prof. Nelisstraat 20, 8211 Aartrijke
Tel.: 050 / 20 94 95 – Fax: 050 / 20.94.95

Abonnementen:

P. Arnou, B.J. Lievensstraat 12, 8210 Zedelgem
Tel.: 050 / 20 98 58 – Fax: 050 / 20 95 01

Studies verschenen in "Zilleghem" of uittreksels daarvan, mogen niet gebruikt noch aangehaald worden zonder te verwijzen naar dit tijdschrift en de auteur.

Ieder auteur is verantwoordelijk voor de inhoud van zijn artikels

Verantw. Uitgever: Bertrand Denys, Klaprozenlaan 13, 8210 LOPPEM

Ten geleide...

“2005 was een slak in tomeloze vaart”

(vrij naar H.C. ten Berge)

Wij hebben de indruk dat 2005, amper begonnen, alweer dient afgesloten. Nauwelijks krijgen wij nog vat op wat aan oog en oor voorbijraast. Vlugge, oppervlakkige impressies lijken daar het gevolg van te worden.

Met z'n activiteiten en publicaties probeert de heemkundige kring pastoor Ronse daartegen in te gaan. Drie gratis activiteiten en vier waardevolle afleveringen van Zilleghem voor slechts 7,5 € kan ons geen enkele vereniging nadoen.

Ook voor 2006 serveren wij een gelijkaardig menu met uitstapje en lezingen en ons driemaandelijks tijdschrift voor dezelfde prijs.

Maar mogen wij u dan ook vragen uw lidmaatschapsbijdrage voor 2006 onverwijld over te schrijven op onze rekening (001-0771018-41 of 738-1172056-27 Heemkundige Kring Pastoor Ronse, Zedelgem).

Ten slotte wensen wij u van harte een **ZALIG KERSTFEEST** en een **DEUGDDOEND 2006 !**

DE VIERING VAN 75 JAAR BELGIE IN 1905

Patrick ARNOU

Dit jaar viert ons land zijn 175e verjaardag. De meest luisterrijke viering ooit van dergelijke verjaardag gebeurde ongetwijfeld 100 jaar geleden bij de viering van 75 jaar België in 1905. Het land stond toen op het toppunt van zijn aanzien en betekenis in de wereld, én ook het nationaal Belgisch gevoel was heel sterk. Dit blijkt ook wanneer we het toenmalige feestprogramma van deze gebeurtenis te Zedelgem bekijken.

75 jaar België

75 jaar België werd in 1905 in het ganse land zeer uitgebreid gevierd. Het jonge land was dan ook een succesverhaal geworden.

De bevolking was in die 75 jaar ongeveer verdubbeld: van 3.785.814 in 1830 naar bijna 7.000.000 Belgen in 1905. België was daarmee het dichtst bevolkte land van Europa.

Het land was erin geslaagd om al die tijd buiten elk gewapend conflict te blijven, en had – vooral na 1850 – een enorme economische groei gekend. In 1846 waren er 114.571 ondernemingen met 314.842 tewerkgestelde personen. Vijftig jaar later was dit opgelopen tot 326.089 ondernemingen met 1.102.244 werknemers. De toen uiterst belangrijke steenkoolproductie was gestegen van 2.600.000 ton in 1835 tot 23.000.000 ton in 1900 (of dus ongeveer een vertienvoudiging).

Ondanks het feit dat de landbouw een aantal crisissen had doorgemaakt, was de veestapel toch gegroeid van 2.000.000 naar 3.000.000 stuks tussen 1846 en 1900.

Het verharde wegennet was toegenomen van 3.000 kilometer in 1830 tot 9.000 kilometer in 1905. België was bovendien het eerste land op het Europese continent om spoorwegen aan te leggen, en in 1900 had het land het dichtste spoorwegennet in de wereld.

De commerciële trafiek in de haven van Antwerpen was gestegen van 126.097 ton in 1831 naar 11.148.080 ton in 1904.

In de laatste decennia van de negentiende eeuw was de levensstandaard sterk gestegen, ook voor de lagere klassen. Het gemiddelde inkomen was in 1905 dubbel zo hoog als in 1830, en dit terwijl de industriële revolutie had geleid tot een sterke daling van de prijzen van de levensmiddelen en van de gewone verbruiksgoederen.

Een echt georganiseerde sociale zekerheid stond nog in haar kinderschoenen, maar – zeker in de laatste jaren vóór 1905 – waren ter bescherming van de arbeidende klasse overal maatschappijen van onderlinge bijstand en verzorgingskassen ontstaan, die sterk werden gesteund door de centrale, provinciale en gemeentelijke overheid. Een dergelijke plaatselijke maatschappij van onderlinge bijstand nam trouwens ook deel aan de feeststoet te Zedelgem (zie verder).

De spaarzaamheid werd van overheidswege sterk aangemoedigd. Het aantal spaarboekjes bij de Algemene Spaar- en Lijfrentekas was in twintig jaar tijd gestegen van 197.956 in 1880 naar 4.855.770 in 1901. Daarvan had tachtig procent betrekking op kleine spaarders, met een gespaard bedrag van minder dan 500 frank. In hetzelfde jaar 1901 werd ook reeds in 6.974 lagere scholen aan schoolsparen gedaan, én 302.444 kinderen hadden een spaarboekje.

Ook op het onderwijsvlak was veel verwezenlijkt. Het aantal onderwijzers was gestegen van 5.931 in 1857 tot 16.632 in 1900,

terwijl het aantal ongeletterden tussen 1886 en 1900 met 21 % was gedaald.

Voorals de jongere generaties hadden van de aanzienlijke onderwijsinspanningen geprofiteerd. In 1900 kon 90 % van de Belgen tussen de 15 en de 25 jaar lezen en schrijven, waarmee België ook op dat vlak één van de koplopers van de wereld was. Het aantal universiteitsstudenten was gestegen van 1.071 in 1830 tot 5.265 in 1900.

Via de onafhankelijke Congostaat kreeg België ook een plaats onder de grote koloniale mogendheden. Ook elders in de wereld waren Belgen zeer actief, o.a. in de spoorwegbouw, en in 1902 kreeg ons land bvb. ook een territoriale concessie in Tientsin, of m.a.w. een stukje België in China.

Nationale viering

Dit alles wilde men in 1905 stevig vieren, en een uitgebreid feestprogramma werd opgezet, waaraan reed sinds 1903 werd gewerkt door talrijke comités.

De vieringen gebeurden op drie niveaus: nationaal, provinciaal en gemeentelijk.

Nationaal was de voornaamste blikvanger in elk geval de wereldtentoonstelling die in dat jubileumjaar plaatsvond te Luik, en die liep van mei tot oktober 1905. In totaal namen 31 landen en 15.318 exposanten deel aan deze expositie, die 7 miljoen bezoekers lokte.

Verder was er op 21 juli 1905 een nationaal jubelfeest te Brussel, dat plaatsvond voor het (toen) pas gebouwde Justitiepaleis op het Poelaertplein.

Nieuw was het feit dat aan alle burgemeesters van het land gevraagd was om erbij te zijn, zodat iedere gemeente – via haar burgemeester – aanwezig zou zijn op het centrale feest.

's Namiddags was er voor de burgemeesters een speciale tribune opgetrokken op het Poelaertplein, vanwaar zij de plechtige viering in aanwezigheid van Koning Leopold II konden volgen.

Na het einde van de plechtigheid werd hun vlakbij een banket aangeboden in de grote inkomhal van het Justitiepaleis. 2000 burgemeesters namen eraan deel, elk met de sjerp rond hun middel. Ook de Zedelgemse burgemeester Charles LIEVENS was daarbij aanwezig.

Op het menu stonden zalmnoten in gribichesaus (saus met kruiden, kappertjes, stukjes hardgekookt ei en augurken), rundsfilet in geuze Belle-Vue, gebraden Brusselse kiekens met appelmoes van mirabellen, wildpaté en salade romaine, chester-kaas, en cake en taart als dessert. Dit alles werd overspoeld met een Pomerol van 1895, Saint Marceaux Carte Blanche, en met Eau de Genval.

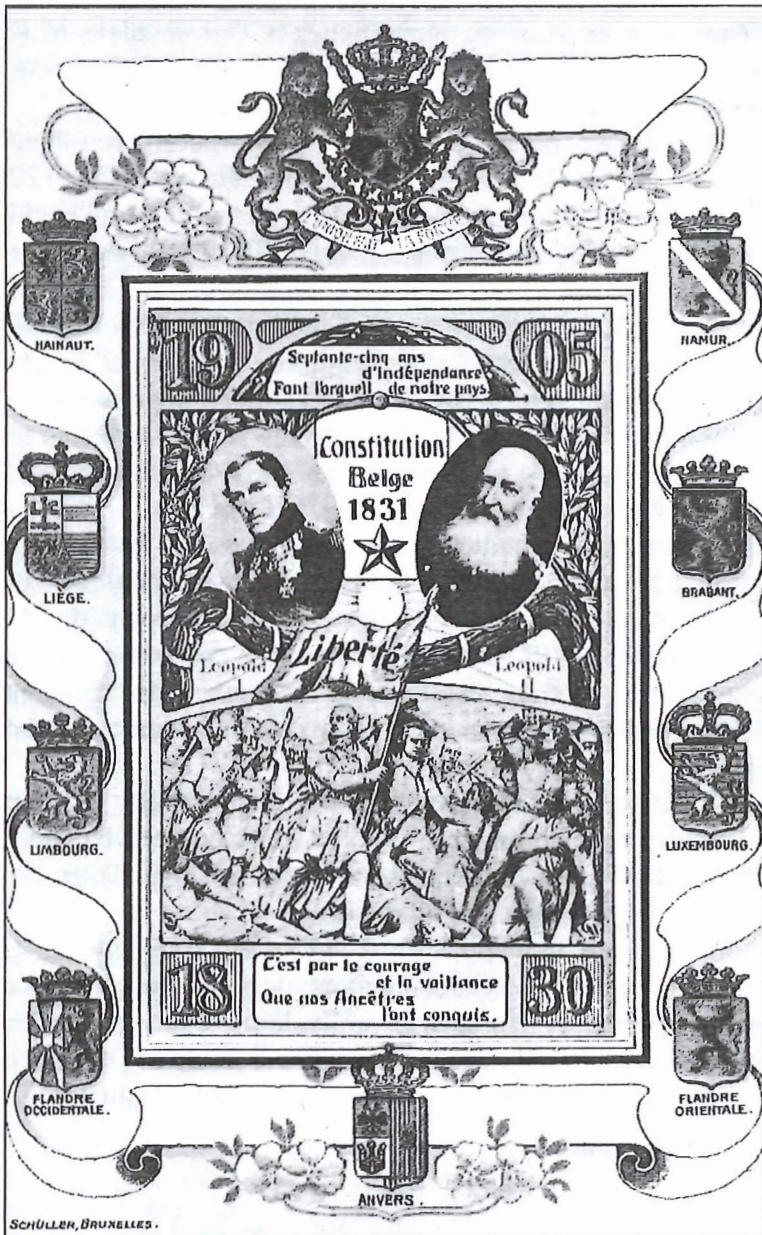
De burgemeesters werden bediend door 300 garçons in zwarte broek, rood vest met gouden knopen, die aldus de nationale kleuren vormden. De menukaarten waren speciaal ontworpen door de Brusselse kunstenaar BROERMAN, en waren voorzien van een allegorische figuur die de onafhankelijkheid van de gemeenten voorstelde. Iedere burgemeester ontving ook de herinneringsmedaille aan dit banket.

Wellicht was dit initiatief overgewaaid vanuit Frankrijk, waar men n.a.v. de wereldtentoonstelling van 1900 in Parijs ook een banket had ingericht voor alle Franse burgemeesters (in totaal 22.000), en dit in een tent met een oppervlakte van 4 hectaren.

Net zoals de huidige dubbele viering 175 jaar België – 25 jaar federalisme, was er in 1905 ook een gekoppelde viering, nl. deze van 20 jaar onafhankelijke Congostaat. In het kader daarvan ging ook een feest door te Boma in Belgisch-Congo, met een Te Deum, een roeiwedstrijd op de Congostroom en een avondlijke lichtstoet.

Provinciale viering

Op provinciaal vlak vond er in elke provinciehoofdplaats een viering plaats, eveneens in de aanwezigheid van Koning Leopold II.

Menu van het banket te Brussel op 21 juli 1905.

Te Brugge vond deze viering plaats op 30 juli 1905.

Het feest begon met een feestmaal dat door de Bestendige Deputatie werd aangeboden aan alle West-Vlaamse burgemeesters en schepenen. Zeshonderd genodigden schoven daartoe aan in de Brugse stadshallen, en kregen nadien ook een herinneringsmedaille aan dit banket overhandigd. Aan de eretafel zat o.a. ook senator van Ockerhout, bewoner van het Loppemse kasteel Emmaüs, en stichter van de Zedelgemse Sint-Leoschool.

Lang kon het diner echter niet duren, want om 13u30 kwam de koninklijke trein reeds aan in het station op het Zand te Brugge.

De Koning werkte die namiddag te Brugge een druk programma af. Eerst was er een officiële ontvangst op de Grote Markt, waarbij o.a. ook twee Brugse oud-strijders van 1830 aanwezig waren.

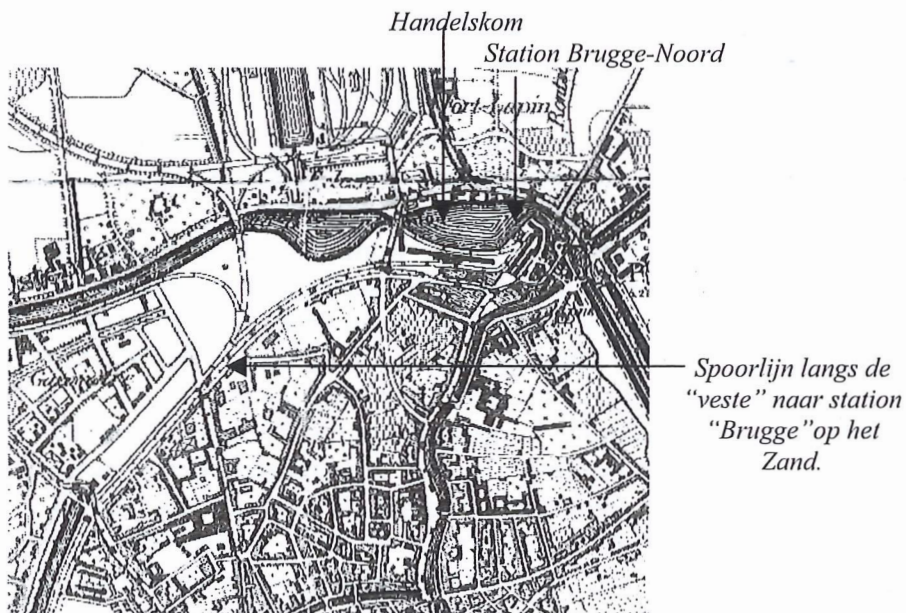
In zijn rede herinnerde Koning Leopold II aan de vooruitgang die ook West-Vlaanderen in de voorbije 75 jaar had gekend. Hij verwees daarbij o.a. naar het groeiende toerisme aan de kust, en ook naar de uitbouw van Brugge-Zeehaven, waartoe hij persoonlijk had bijgedragen om dit project – ondanks veel kritiek – toch vorm te laten krijgen.

De Koning stond ook stil bij de monumentenzorg, en feliciteerde de stad Brugge met de keuze om de stadswallen niet op te vullen en de stadspoorten te bewaren, net zoals een aanzienlijk aantal andere oude gebouwen overal in de stad. De Koning stelde vast dat stilaan meer en meer mensen deze keuze ondersteunden, wat vroeger niet altijd het geval was geweest.

Daarna zorgden 1500 zangers voor de uitvoering van de cantate “*De wereld in*”, gecomponeerd door Peter BENOIT.

Hierop begaf de Koning zich naar de Burg, waar Hij de pas gerestaureerde gotische zaal van het Brugse stadhuis inhuldigde. Hij bezocht ook de tentoonstelling van Oude Kunst in Gruuthuse, en eindigde met een bezoek aan de grote tuinbouwtentoonstelling, die was opgetrokken aan de Handelskom bij het nu verdwenen station Brugge-Noord. Daar wachtte trouwens de koninklijke trein, die de Koning rond 17u30 naar Brussel terugbracht.

Noorden van Brugge omstreeks 1905.

De voorbereiding van de feestelijkheden te Zedelgem

De organisatie van de feestelijkheden voor 75 jaar België werd in Zedelgem pas voor het eerst besproken in de gemeenteraad van 10 juli 1905. Uit deze bespreking blijkt overigens dat de arrondissementscommissaris de gemeenten ertoe had aangezet om festiviteiten in te richten n.a.v. deze nationale verjaardag.

Het Schepencollege stelde aan de gemeenteraad voor om dit feest te laten doorgaan op 23 juli 1905, en voorzag volgende animatie, die zowel zou gebeuren in Zedelgem als in Veldegem:

- a) het uitdelen van twee koeken aan elk schoolkind;
- b) het uitdelen van koekenbrood aan de armen;
- c) het bijwonen van een Te Deum door de gemeenteraad, het armenbestuur (de dis genoemd) en de kerkfabriek, vergezeld van het onderwijzend personeel en de schoolkinderen.

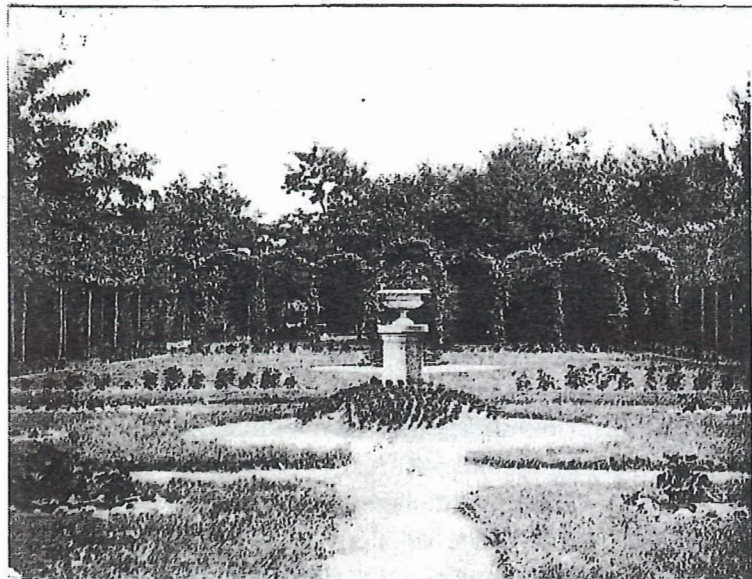
Verdere initiatieven werden overgelaten aan de gemeenteraad. De gemeenteraad stemde in met dit voorstel, en voorzag een voorlopige subsidie van 100 fr. voor de feestelijkheden te Zedelgem en van 75 fr voor de feestelijkheden te Veldegem. Verder werd echter ook beslist dat er een feestcomité zou worden opgericht om te zien wat er eventueel nog kon gebeuren.

Meneerke CASSIERS

Aan het hoofd van dit feestcomité kwam Joseph CASSIERS te staan. "Meneerke" Cassiers, zoals hij door de Zedelgemnaren werd genoemd, was een liberale vrijdenker, die bibliothecaris was in de Koninklijke Bibliotheek te Brussel. Hij woonde aan de Meerstraat 80 te Brussel, een zijstraat van de Louisalaan, niet ver van het Ter Kamerenbos.

Na het overlijden van dokter Renaat ADRIAENS op 16 september 1900 had Joseph Cassiers diens leegstaande villa op het dorp gekocht (huidig politiegebouw).

Hij richtte deze villa in als zijn buitengoed, met een prachtige tuin aan weerszijden van het pand, en met een afzonderlijke woning voor

Zedelgem. Propriété de M. Cassiers. Jardin français.

zijn schoonmoeder, de weduwe Stricker, tegenaan de Groenestraat (thans schoenenzaak Greenhall).

De familie Cassiers bracht ieder jaar de zomermaanden door in Zedelgem en verbleef in de winter te Brussel.

Hoe Joseph Cassiers voorzitter werd van het Zedelgemse feestcomité voor 75 jaar België konden we niet meer achterhalen, maar allicht keken de Zedelgemnaren toch wel met enig ontzag op naar deze bibliothecaris uit Brussel. Hij was toch een geleerde, ook al was hij liberaal en vrijzinnig.

Andere leden van het feestcomité waren: dokter LEURIDAN als ondervoorzitter, koster en gemeenteontvanger (én latere gemeentesecretaris) Honoré VYNCKE als secretaris, en de onderpastoor E.H. JUWYNS en de gemeenteraadsleden Edmond DEKETELAERE, Louis MONBALLIU en Henri SCHATTEMAN als leden.

Het was deze groep – of toch sommigen daarvan (zie verder) – die een groots feestprogramma in elkaar stak. Allicht kon dit wel niet meer klaargestoomd worden vóór de door de gemeenteraad vastgelegde datum van 23 juli 1905, zodat besloten werd om dit – voor Zedelgem dus tweede – feest te laten doorgaan op zondag 20 augustus 1905.

21-23 juli 1905

Op de nationale feestdag van 21 juli 1905 zelf waren er te Zedelgem dus geen feestelijkheden voorzien, maar de Belgische driekleur wapperde op de kerktoren en aan alle woningen van het dorp. De vlaggen bleven present tot de daaropvolgende zondag 23 juli 1905.

Op die zondag werd gevierd overeenkomstig hetgeen in de gemeenteraad van 10 juli 1905 was beslist.

Om 10u30 verzamelden de leden van de gemeenteraad, het armenbestuur en de kerkfabriek aan het gemeentehuis, gevestigd in de herberg van gemeenteraadslid Louis Monballiu aan de Groenestraat. Vandaar trokken ze stoetsgewijze en voorafgegaan door de fanfare naar de kerk, waar door pastoor Degrendel een plechtige hoogmis werd opgedragen, gevolgd door het klassieke Te

Deum. Voor de gelegenheid werd aan de plaatselijke notabelen een bijzondere zitplaats toegewezen in het koor, binnen de communiciebank die toen nog het koor van de rest van de kerk afsloot. Na de mis werden – zoals ook voorzien – koeken uitgedeeld aan alle kinderen, zowel van katholieke scholen als van de gemeenteschool. 's Morgens waren na de vroegmis reeds koekenbroden uitgedeeld aan de armen.

Een soortgelijke plechtigheid vond ook plaats te Veldegem, georganiseerd door schepen Celestin Devos samen met enkele mensen van een speciaal daartoe opgerichte "*feestcommissie van de wijk Veldegem*".

20 augustus 1905

De eigenlijke – door het feestcomité georganiseerde – viering te Zedelgem ging echter pas door op 20 augustus 1905.

Dit comité was erin geslaagd heel wat enthousiasme op te wekken, en de huizen op het dorp waren prachtig versierd met vlaggen, sierboompjes, slingers, wapenschilden en spreuken. Daarbij viel zeker het gemeentehuis op, zoals te zien is op onderstaande foto.

De feestelijkheden begonnen om 14u00 met volksspelen in alle herbergen van het dorp, maar het officiële programma ging eigenlijk pas van start om 16u00.

Dan vond op het dorpsplein de uitvoering plaats van het nieuwe nationaal lied *“Naar wijd en zijd”*, en dit door een koor van 200 zangers, begeleid door een orkest.

“Naar wijd en zijd” was een lied dat speciaal voor 75 jaar België was gecomponeerd door de toondichter François-August GEVAERT.

Gevaert (1828-1908) was een Oost-Vlaamse bakkerszoon, die als componist carrière had gemaakt in Parijs, waar hij het tot muziekdirecteur van de Opéra had gebracht. Terug in België was hij in 1871 directeur geworden van het Koninklijk Muziekconservatorium te Brussel, en later werd hij ook kapelmeester van het Belgisch Koninklijk Hof. Voor de viering van 75 jaar België schreef hij het nieuw nationaal lied *“Naar wijd en zijd”*, waarvoor de tekst werd geleverd door een andere Oost-Vlaming, Gentil ANTHEUNIS (1840-1907).

Antheunis was vrederechter van beroep, maar was in zijn vrije tijd ook dichter en musicus. Hij componeerde o.a. het bekende *“Mijn Vlaanderen heb ik hartelijk lief”*, en was gehuwd met de enige dochter van Hendrik Conscience.

“Naar wijd en zijd” (zie tekst in de illustratie bij dit artikel) moest het welvarende België van het begin van de twintigste eeuw beschrijven, en hield een oproep in aan alle Belgen om samen de ingeslagen weg verder te zetten, wat men ook reeds terugvindt in de beginwoorden: *“De tijd spoedt heen en bakent reeds de baan, waar ook nieuwere tijden ons wenken. Wij volgen fier en zullen langs de baan onze roemrijke vaders gedenken”*.

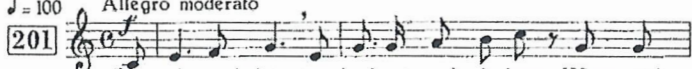
Het lied had ook aandacht voor Congo (*“Is uw bodem hier klein, ginds toch wacht u een strand, als een wereld zo groot, waar uw vlag staat gepland”*), voor de lange vrede waarvan België sinds zijn onafhankelijkheid had kunnen genieten, en voor de internationale goede faam van België op wereldvlak. (*“En wat gij schiept en bouwdet wijd en zijd, draagt uw eerlijken naam en uw merken”*).

NAAR WIJD EN ZIJD

♩ = 100 Allegro moderato

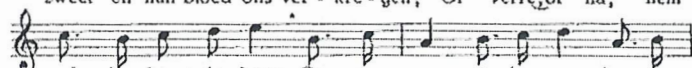
201

1. De tijd spoedt heen en ba-kent reeds de laan, Waar ook
2. Uw lan-ge vreë zo-wel als kamp en strijd, Heeft uw
3. O heil'-ge grond, der vaden erve en bouw, Door hun

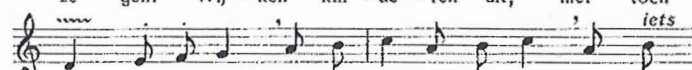
nieu - we - re tij - den ons wen - ken; Wij vol - gen fier en
vuis - ten verhard bij het wer - ken, En wat gij schiept en
zweet en hun bloed ons ver - kre - gen; Of verre, of na, hem

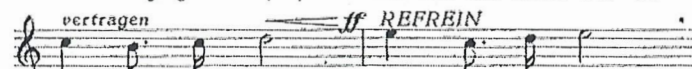
zul - len langs de baan On - ze roem - rij - ke va - dren ge -
bouw - det wijd en zijd Draagt uw eer - lij - ken naam en uw
zul - len hou en trouw, Hun - ne zo - nen be - wa - ren in

den - ken. Is uw bo - dem hier klein, ginds toch
mer - ken, Zwelt uw a - der, te nauw voor uw
ze - gen. Wij - ken kin - de - ren uit, hier toch

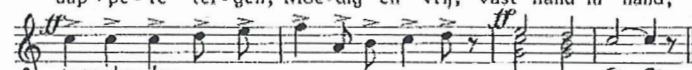
wacht u een strand, Als een we - reld zo groot, waar uw
brui - sen - de bloed, Laat het stro - men al - om als een
vaar - dig geschaard, Zijn er dui - zen - den steeds Die be -

vertragen **ff** REFREIN
vlag staat ge - plant: ^{tijdmaat}
vrucht - ba - re vloed. Im - mer voor - uit,
scher - men den haard:

dap - pe - re tel - gen, Moe - dig en vrij, vast hand in hand;

tegenhouden
God om - slui - te in zijn ze - gen, der Bel - gen Vorst en Land!

1. Congo.

I. G. ANTHEUNIS. M. F. A. GEVAERT. Met toel, van de uitgever, A. Cranz. K. *Ibid.* De melodie van het refrein herinnert aan de laatste zinnen van het oud lied « Wie vaart met ons mee » nr. 41. Dit lied werd gemaakt ter gelegenheid van de 75ste verjaardagsfeesten van onafhankelijk België in 1905, op aanvraag van Leopold II. — Met geestdrift voor te dragen. De derde strofe een weinig trager. Bruikbaar als staplied, maar dan een trage, zware stap! — ABC.

Ook het probleem van de uitwijking naar den vreemde kwam aan bod, maar werd niet onoverkomelijk geacht (*“Wijken kinderen uit, hier toch vaardig geschaard, zijn er duizenden steeds die beschermen den haard”*). Integendeel: de Belgen werden aangespoord ook buiten de landsgrenzen actief te zijn (*“Zwelt uw ader, te nauw voor uw bruisende bloed, laat het stromen alom als een vruchtbare vloed”*).

Het nieuwe nationaal lied werd voor het eerst uitgevoerd tijdens het hierboven reeds vermelde jubelfeest te Brussel op 21 juli 1905, en dit zowel in het Nederlands als in het Frans. Het had een vlotte melodie, en het werd een echte meezinger, die ook zeer geschikt was voor massazang.

“Naar wijd en zijd” kende een overweldigend succes en groeide uit tot het tweede Vaderlands lied, na de Brabançonne. Het werd ook het officiële lied van Belgisch Congo. De onafhankelijkheid van Congo in 1960 gaf later trouwens aan het lied de doodsteek. De verwijzing in de eerste strofe naar het grote strand, waar onze vlag stond geplant, werd na 1960 hinderlijk. Het lied werd niet meer aangeleerd op de scholen, en verdween uit ons collectief geheugen. Alleen de oudere generatie zal het vandaag nog herkennen, en soms ook nog kunnen zingen.

De namiddagstoet

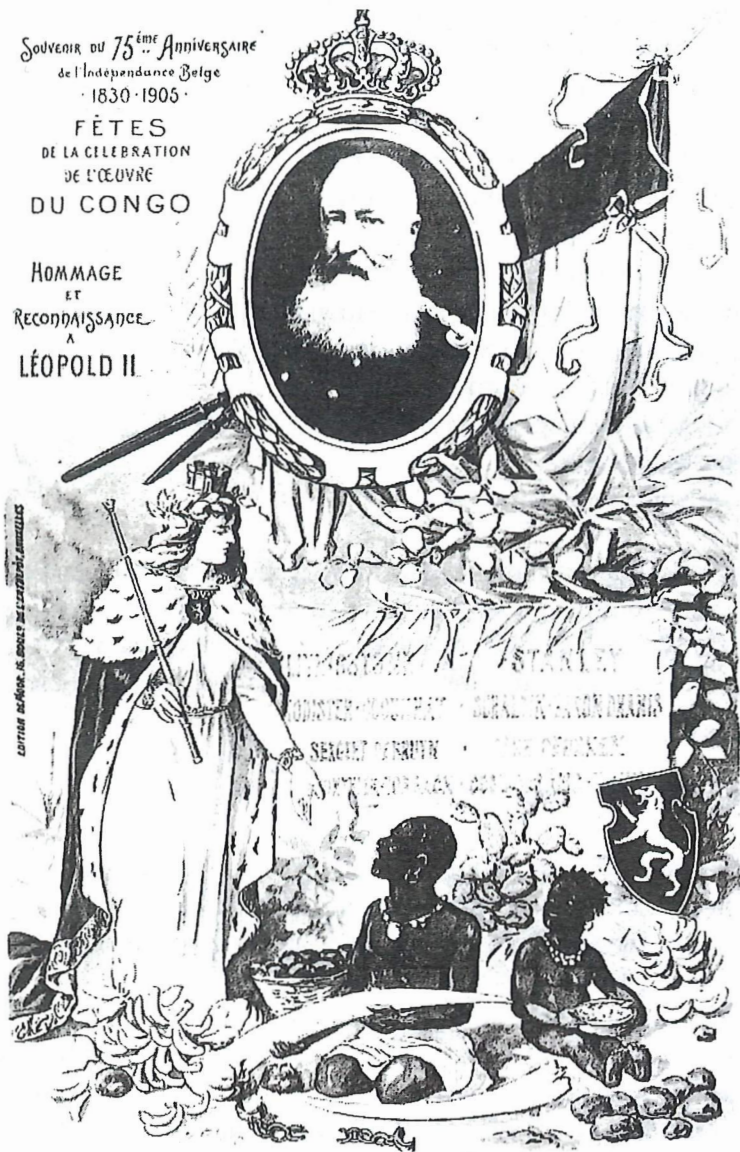
Na deze uitvoering van *“Naar wijd en zijd”* begon aan het gemeentehuis onmiddellijk de namiddagstoet, bestaande uit 20 groepen, en wel als volgt:

- 1. Een heraut te paard die het wapen van de gemeente draagt;
- 2. Met bloemen versierde fietsers *“Sneller dan de wind”*;
- 3. De schoolkinderen die verschillende vaderlandse vlaggen dragen;
- 4. De maatschappij van onderlinge bijstand *“Deugd en Spaarzaamheid”* met zinnebeelden;
- 5. Een duivenmelkerswagen *“De jonge Liefhebbers”*;
- 6. Het genootschap van de Heilige Vincentius a Paulo;

SOUVENIR DU 75ÈME ANNIVERSAIRE
de l'Indépendance Belge
1830-1905

FÊTES
DE LA CÉLÉBRATION
DE L'ŒUVRE
DU CONGO

HOMMAGE
ET
RECONNAISSANCE
À
LÉOPOLD II

De viering in Congo.

- 7. Het genootschap van Sint-Franciscus-Xaverius met hun vaandel;
- 8. De krulbolders van het Maantjesveld *Eendracht maakt macht*”;
- 9. De Sint-Sebastiaansgilde met hun vaandel en hun ordetekens;
- 10. De handboogmaatschappij *“De oude Sparre”*;
- 11. De Zedelgemse fanfare *“Sint-Cecilia”*;
- 12. Een groep met de uitbeelding van België’s zeewezen;
- 13. Een groep patriotten van 1830;
- 14. Een groep met de vrijheidsboom;
- 15. Een huldegroep voor de gesneuvelden van 1830;
- 16. Een groep met *“De beschaving van Congoland”*;
- 17. België met zijn negen provinciën;
- 18. Een praalwagen met *“De verheerlijking van België”*;
- 19. Het feestcomité;
- 20. Het gemeentebestuur.

De stoet volgde de voornaamste straten van het dorp, en kende een enorm succes. Sommige van de groepen uit deze stoet (zoals de versierde fietsen en België met zijn negen provinciën) werden trouwens “klassiekers”, die we ook terugzien in latere stoeten te Zedelgem.

De avondstoet en het vuurwerk

In 1905 was het ook nog populair om bij grote feestelijkheden te zorgen voor een rijke avondverlichting als attractie.

Zo had Brugge op 6 augustus 1905 gezorgd voor een Venetiaans feest, waarbij op de reien verlichte scheepjes voor een sprookjesachtig decor moesten zorgen, en dit met een overweldigend succes. Ook te Zedelgem wilde men zoiets hebben, en zo startte er op dezelfde 20 augustus 1905 om 20 u aan het Oud Gemeentehuis (de toenmalige woning van Aimé LIEVENS op de plaats van het huidige pand Groenestraat 69) een lichtstoet. Deze stoet bestond uit zeven groepen:

1. De fanfare "*Sint-Cecilia*";
2. Een groep die de "*Blijde toekomst van 't Vaderland*" uitbeeldde;
3. De met bloemen versierde fietsers, maar die nu ook verlicht waren;
4. De maatschappij van onderlinge bijstand die nu verlichte zinnebeelden droeg;
5. Een bruisende "*Zegepralende Belgische Leeuw*";
6. "*Doorschijnende toestellen, voorstellende de voornaamste Vrijheden ons door de Grondwet gewaarborgd*";
7. Een verlichte praalwagen, "*verbeeldende België's Verheerlijking*".

Deze lichtstoet ging een uur uit, en gaf een fraai resultaat temeer daar ook de woningen op het dorp speciaal verlicht waren. Prijzen werden trouwens toegekend aan de best verlichte huizen.

Na de avondstoet was er dan een spetterend vuurwerk, geleverd door de toen bekende vuurwerkfirma Van Raepenbusch uit Hoogede.

Een groot succes

Zelfs Pastoor DEGRENDÉL moest in zijn Liber Memorialis (parochiedagboek) toegeven dat het feest een enorm succes was. Hij voegt er zelfs aan toe: "*Mr. Joseph Cassiers wierd als 'koning' vereerd!*". Nochtans zal de pastoor dit node neergeschreven hebben, want de vrijzinnige Joseph Cassiers was een sterke politieke steun voor de Zedelgemse liberalen, en was dus in die zin zeker niet de vriend van de pastoor.

Met pastoor Degrendel viel dit uiteindelijk echter nog wel mee, nu deze zich klaarblijkelijk weinig geroepen voelde om zich veel met de lokale politiek te bemoeien. Zo schreef hij n.a.v. de gemeenteraadsverkiezingen van 18 oktober 1903 in zijn zelfde Liber Memorialis: "*In geheel de kiezing heeft de geestelijkheid der beide parochiën (Zedelgem en Veldegem) haar niets aangetrokken*".

Dit zal echter sterk veranderen met de komst van pastoor Ronse in 1910. Ronse was een echte pastoor-politicus, die overal waar hij kon

druk uitoefende ten voordele van de katholieke partij, en ook te Zedelgem sterk ging wegen op de gemeenteraadsverkiezingen van 1911. Daarbij nam hij het ook op tegen het “*Mijnheerke van Brussel*”, zoals hij Joseph Cassiers smalend noemde. Maar dit is dan weer een ander verhaal...

In 1905 was het hier door Joseph Cassiers ontworpen jubelfeest in elk geval een daverend succes, en het ging zonder twijfel ook om de meest luisterrijke viering van een nationale verjaardag, die wij hier te Zedelgem ooit gekend hebben en allicht ook ooit nog zullen kennen. Zeker tegenwoordig lopen de mensen liever storm voor andere dingen dan voor “*De vrijheidsboom*”, “*De beschaving van Congoland*” of de “*Zegepralende Belgische Leeuw*”...

Vermelding in het nationale gedenkboek

In 1906 verscheen bij de Brusselse uitgever VROMANT een dik gedenkboek waarin de diverse feestelijkheden voor 75 jaar België werden beschreven.

De viering te Zedelgem wordt erin vermeld op de bladzijden 731 en 732, en op bladzijde 819 prijkt een foto van het mooi versierde gemeentehuis van Zedelgem, die wij ook als illustratie bij dit artikel hebben gevoegd. Allicht zal deze foto ook via Joseph Cassiers in het gedenkboek zijn geraakt.

Er werden destijds in 1905 zeker meerdere fotografische opnames gemaakt van dit feest te Zedelgem. Mocht iemand van de lezers nog iets daaromtrent bezitten, dan zouden wij zeer dankbaar zijn mochten zij ons – of Johan Braet op het gemeentearchief – daaromtrent willen contacteren, zodat wij daarvan een afdruk kunnen maken. Op die manier kunnen wij onze lokale geschiedenis verder verrijken.

Gekanker in de gemeenteraad

Het feest van 20 augustus 1905 was te Zedelgem prachtig verlopen, maar er hing daar wel een ernstig financieel plaatje aan vast. Zoals steeds kosten mooie dingen veel geld. Toen de rekeningen

binnenkwamen, kwam het feestcomité aan een totaal tekort van 928,30 fr.

De gemeenteraad had op 10 juli 1905 een voorlopige subsidie goedgekeurd van 100 fr., maar daarmee kwam men uiteraard niet ver. Daarom had het Schepencollege klaarblijkelijk later aan het feestcomité toegezegd dat de gemeente met 500 fr. subsidie over de brug zou komen.

Eigenlijk kon het Schepencollege dit niet beloven, nu het verlenen van subsidies een bevoegdheid was van de gemeenteraad. De gemeenteraad moest dus in elk geval deze subsidie van 500 fr. nog goedkeuren, en eigenlijk was ook die ontoereikend, want de werkelijke kosten liepen op tot 928,30 fr.

Toen dit punt op de zitting van 8 september 1905 werd aangekaart, ontstond er dan ook groot tumult.

Raadslid Charles Vandendriessche uit Veldegem vond dat Zedelgem eigenlijk maar recht had op 75 fr., hetzelfde bedrag als aan Veldegem toegestaan.

Raadsleden Louis Monballiu en Edmond Deketelaere, die nochtans leden waren van het feestcomité, verklaarden dat zij in elk geval de afrekening van 928,30 fr. nooit hadden te zien gekregen.

Daarop merkte gemeentesecretaris Vanhove op dat het toch zeer eigenaardig was dat de leden van het feestcomité klaarblijkelijk zelf niet op de hoogte waren van de afrekening. Edmond Deketelaere antwoordde daarop dat *“zij de hoofden der commissie, de heeren Casier, dokter Leuridan, onderpastoor en Vyncke min dan meer meester gelaten hebben en zij de zaak onder hun afgedaan hebben.”*

Uiteindelijk werd *“na verdere redekaveling”* beslist om aan de nationale overheid een toelage te vragen voor het gegeven feest. Hiermee konden alle gemeenteraadsleden zich akkoord verklaren, en zij tekenden dan ook allen de aanvraag daartoe.

Wel zien we dat op diezelfde achtste september 1905 uit de gemeentekas 500 fr. werd gehaald om aan Honoré Vyncke te overhandigen als secretaris van het feestcomité te Zedelgem, en 75 fr. om aan schepen Celestin Devos te geven als voorzitter van het feestcomité te Veldegem. Nochtans was dit niet gedekt door een

gemeenteraadsbesluit, maar de gemeentelijke administratie waagde het er blijkbaar op om dit toch maar te doen.

De zaak kwam dan verder weer op de gemeenteraad van 1 december 1905. De aanvraag tot subsidie aan de hogere overheid was intussen geweigerd, en het feestcomité vroeg aan de gemeenteraad nu ook nog de resterende 428,30 fr. van het tekort bij te leggen.

Na de nodige nieuwe “*redekaveling*” en verwijten (vooral aan de drie raadsleden die in het feestcomité zaten, en nadien zegden van niets te weten), besliste de burgemeester tot stemming over te gaan. De bijkomende toelage van 428,30 fr. werd daarop goedgekeurd met zeven stemmen voor en twee onthoudingen.

Merken we bij dit alles op dat de gemeenteraad van Zedelgem toen bekend stond om zijn woelige zittingen. Er was weinig of geen groeps- of partijgeest, en er werd individueel gestemd. De uitslag van een stemming stond dus nooit op voorhand vast.

Maar ook nu nog kunnen discussies over subsidies onze lokale politieke gemoederen soms behoorlijk laten oplaaien...

In elk geval deed al dit gekanker post factum niets af van het feit dat het ging om een prachtig feest.

Aartrijke en Loppem

1905 werd ook gevierd in Aartrijke en Loppem, maar met minder luister dan in Zedelgem.

In Loppem besliste de gemeenteraad op 26 mei 1905 om de viering op zondag 23 juli 1905 te laten doorgaan, en stelde ook het programma vast. Dit werd uitgebreid beschreven in het verslagboek van de gemeenteraadszittingen, en de tekst is zo mooi, dat wij hem hierna volledig weergeven:

“1° De schoolkinderen der beide geslachten zullen in hunne lokalen vergaderen om 2 ure. Zij zullen door hunne meesters en meesteressen naar de dorpsplaats geleid worden en er

vaderlandsche liederen zingen. Vervolgens naar de kerk trekken om er den Te Deum, om 3 ure namiddag, bij te wonen. Daarna worden zij terug naar de schoollokalen gebracht en er getrakteerd met chocolade en koeken. Zij zullen gedurende de ganschen tijd der plechtigheid drager zijn van een driekleurig vlagje, dat zij zullen mogen behouden. Ook zal hun waarschijnlijk een boekje, door het Staatsbestuur afgezonden, ter herinnering aan het feest- en jubeljaar behandigd worden.

2° De maatschappij der koorzangers zal uitgenoodigd worden om op den kiosk die op de dorpsplaats zal opgetimmerd wezen, de mooiste stukken van haar repertorium uit te voeren.

3° De klokken zullen hunne zoetluidende tonen door de lucht doen galmen.

4° De gemeenteraad zal ten 2 ½ ure bijeenkomen in het gemeentehuis om het uitvoeren der zangers bij te wonen en vervolgens mede in stoet naar de kerk te trekken, om er door zijne tegenwoordigheid de geestelijke plechtigheden op te luisteren.

5° Vervolgens wordt eene som van 100 fr. gestemd om de herbergiers van het dorp toe te laten feesten in te richten voor de bejaarde personen. Ze sullen eventueel een programma dier feesten ter goedkeuring aan het Schepenkollegie moeten onderwerpen.

De kosten van het feest der kinders worden beraamd op ongeveer 200 fr."

Over de viering te Aartrijke beschikken we momenteel over niet zoveel gegevens. Uit de gemeenterekening blijkt dat er een feestcomité was opgericht, waarvan Arseen Lievens de schatbewaarder was. De gemeente kende aan dit comité een subsidie toe van 580 fr., wat allicht de kostprijs van de feestelijkheden was en erop wijst dat deze feestelijkheden toch ook vrij omvangrijk geweest moeten zijn.

Uit het hierboven reeds vermelde nationale gedenkboek blijkt dat er te Aartrijke in elk geval een tuinbouwtentoonstelling werd opgezet.

Mochten er lezers zijn die stukken bezitten waaruit meer informatie kan worden gehaald over de feestelijkheden van 1905 te Aartrijke, dan is dit uiteraard ook van harte welkom.

Bronnen

- Gemeentearchief Zedelgem, verslagboeken gemeenteraden, afgesloten rekeningen en bewijsstukken Aartrijke, Loppem en Zedelgem.
- Liber memorialis van E.H. L. Degrendel.
- L'illustration Belge (tijdschrift uitgegeven voor de viering van 75 jaar België, en dit tussen 9 april 1905 en 24 december 1905).
- ROUVEZ, A., *Le jubilé national de 1905*, Brussel, Vromant, 1906.
- Persoonlijke documentatie van de auteur.

Patrick Arnou
Burg. Jos Lievensstraat 12
8210 Zedelgem

Zedelgem: Gemeentehuis en administratief centrum.
Stand van zaken op 29 november 2005.

DE KIST VAN ZEDELGEM

Géry CAPPON

De burgemeesters en de schepenen van het Brugse Vrije hebben twee ordonnanties uitgevaardigd, waarbij de parochies verplicht werden om een inventaris van hun archiefstukken op te stellen. Deze ordonnanties dateren van 26 september 1776 en 5 februari 1778. Pieter Marteel, in zijn eerste jaar als hoofdman van Zedelgem, heeft onmiddellijk deze opdrachten opgevolgd en de Zedelgemse inventaris integraal opgenomen in de parochierekening van 1777¹. De lijst bevatte toen niet minder dan 126 stukken van uiteenlopende aard. Alle stukken werden netjes in de *archyfcoffer* opgeborgen. Het was uiteraard de bedoeling om deze inventaris stelselmatig verder aan te vullen, maar hiervan werd in de parochierekeningen niets teruggevonden. Vermoedelijk werd de lijst met de nieuwe documenten nooit bijgewerkt.

De vraag, die zich hier spontaan aandient, is: “waar bevinden zich op vandaag deze belangrijke archiefstukken uit het Ancien Régime met de bijbehorende archiefkoffer”? Spijtig kan hierop enkel negatief worden geantwoord, waardoor de stukken hoogstwaarschijnlijk definitief verloren zijn, tenzij...

E.H. Jules Pollet, de vorige voorzitter van onze heemkring, heeft een ruime kwantiteit aan archivalia ontvangen van de heer Carlos Depiere². Na het overlijden van J. Pollet in 1994 werd zijn persoonlijk archief in twee delen opgesplitst, waarbij een aanzienlijk gedeelte door toedoen van onze heemkring, naar de gemeente

---

¹ RA Brugge, Kerkfabriek Zedelgem nr 169, folio 3 t.e.m. 19.

² Bij meerdere bijdragen van de hand van Jules Pollet uit de periode 1990-'93 verwijst de auteur naar documenten, die hij van de heer Depiere heeft ontvangen. De archiefstukken zijn echter niet nader gespecificeerd.

Zedelgem werd getransfereerd en bekend is onder het Fonds Vyncke, omdat dit archief duidelijk afkomstig was van gemeentesecretaris Vyncke³. Bij vergelijking van beide inventarissen wordt vastgesteld dat ze totaal verschillend zijn. Het tweede pakket uit de nalatenschap van J. Pollet is door een erfgenaam aangekocht. Hiervan is de inhoud onbekend. Zou de inhoud van de archiefkoffer uit de 18de eeuw hiermee (deels) kunnen overeenstemmen? Het antwoord blijven we (voorlopig) schuldig.

De archiefkoffer

De archiefstukken kunnen naar inhoud in meerdere categorieën opgedeeld worden en dateren uit de periode 1739-1778. Hierna volgen de verschillende rubrieken met, ter illustratie, enkele voorbeelden.

LANDBOUW

In deze grootste groep worden ordonnanties, decreten en edicten m.b.t. landerijen, bossen en dieren (jacht, vee, bijen en visvangst) aangetroffen.

Lyste van alle gekeurde hingsten: 13 maart 1778;

Brief tot bekentmakin(ghe) van eenen ervaeren peirdemeester: 8 januari 1778;

Ordonnantie raeckende de sieckte onder het hoornvee:
27 mei 1775;

Ordonnantie om te beletten den uytvoer vande graenen:
9 mei 1775;

Reglement omme het land te vetten met calck: 28 juni 1768.

ADMINISTRATIE

Deze groep bevat 20 stukken, waarvan 18 parochierekeningen uit de tweede helft van de 18de eeuw.

---

³ Vooral ons medebestuurslid Victor Deceuninck heeft hiervoor geijverd.

AMBACHTEN

Onder deze elf archivalia worden vijf stukken i.v.m. herbergiers en brouwers geteld. Verder is er nog aandacht voor stokhouders, artsen (chirurgijns), wevers en goudsmeden.

Ordonnantie nopende de vryheyt der hoedemaeckers:

9 september 1775;

Edict nopende het hauden van herberghe: 6 mei 1775;

Ordonnantie op het stuck der gaudt ende silversmeden:

3 september 1772.

FINANCIEN

Zes van de acht archiefstukken zijn *ommelopers* of landboeken m.b.t. het Vrije in Zedelgem, de cijnzen in Zedelgem en de heerlijkheid van het Houtse in Zedelgem. Op één na zijn deze landboeken door landmeter Jacques Verplancke in de jaren 1750 en 1770 opgesteld.

Advertentie nopende de valsche geldt specien:

23 augustus 1777.

VEILIGHEID

Deze groep documenten is met zijn acht stukken gelijkwaardig aan de groep *Financiën*. Hiertoe behoren o.a. het gebruik van tabak en loslopende honden.

Ordonnantie nopende het maecken van vreugdevieren op St Janshavondt: 8 juli 1767;

Ordonnantie nopende het smooren van tabac in eenighe scheuren ofte stallen: 5 mei 1775;

Ordonnantie nopende het binden van d'honden: 23 juni 1775;

Ordonnantie raeckende het seere ryden met peirden ende wagens: 17 juli 1776;

Advertentie nopende de kinders die int water gevallen syn:

2 mei 1770.

GEESTELIJKHEID

Hiertoe behoren o.m. enkele decreten van Maria Theresia van Oostenrijk die betrekking hebben op de kerkelijke registers van doopsels, huwelijken en begrafenissen, wat de impact illustreert van de politiek op de kerk. Haar zoon, Jozef II, zou zich op dit vlak nog meer laten gelden, waardoor hij de bijnaam van keizer-koster kreeg.

Ordonnantie nopen de het eeuwigh edict vanden 12 july 1611 geëmaneert ter causen vande registers vande doopselen, huywelicken ende begravenissen: 29 maart 1752;

Ordonnantie nopen de datter geene gulden (= gilden) met trommels ende vendels moghen inde processie gaen:

18 juni 1760;

Edict van haere majesteyt raeckende de registers der doopsels, hawelicken ende begravenissen: 6 augustus 1778.

SOCIALE ZAKEN

De vijf opgenomen stukken handelen over de armendis, bedelaars en vagebonden.

Ordonnantie nopen de de vagabonden en(de) bedelaers: 24 december 1765;

Ordonnantie nopen de de ledegangens ende landtloopers: 26 juli 1749.

MILITAIRE AANGELEGENHEDEN

Ordonnantie van haere majesteyt nopen de deserteurs: 31 oktober 1766;

Ordonnantie nopen de de troupen van haere majesteyt van passagie ende repassagie: 1 juni 1744.

HUISVESTING

Ordonnantie nopende het afbreken van huysen ende hofsteden: 15 oktober 1750.

VREEMDELINGEN

*Ordonnantie nopende het aenlocken van vreemdelinge:
26 mei 1764.*

MOLENS

Placaten van haere majesteyt nopende de windmolens, rosmolens, watermolens, handtmolens geseyt querens (lees: kweern): 18 maart 1775.

Dezelfde inventaris vermeldt ook nog stukken i.v.m. het onderwijs, de tienden, straatschouwingen, tolrechten langs de wegen... Het gaat meestal slechts over één stuk per onderwerp. Niettemin geeft de inventaris ons een goed beeld over het toenmalige archief. De bewaarplaats wordt niet meegedeeld: ofwel ten huize van de hoofdman ofwel in de herberg, waar de vergaderingen van de hoofdman en de pointers plaatsvonden.

Géry Cappon
Patrijzenhoek 9
8210 Zedelgem

EEN “STOUTE” LOPPEMSE IN 1729

Danny Everaert

Zij heet Joanne Seije, dochter van Jan, is 50 jaar en huisvrouw van Melchior De Visschere, schoenmakersknecht in Brugge.

Op 19 februari 1729 moet zij, gevankelijk, voor de Brugse rechters verschijnen⁴

In het bewaarde vonnis staat te lezen waarvan Joanne Seije wordt beschuldigd. Terwijl haar man dagelijks naar het schoenmakersatelier van zijn meester trekt om ‘eereyck synen cost te winnen’ schenkt zij in haar huis brandewijn en houdt er ‘openbaar bordeel’. De ‘jonkheyte’ wordt er ‘aengetrokken, verleyt en bedorven’. Dat kunnen de Brugse Schepenen niet tolereren want (met de woorden van het vonnis:) ‘soodanighe bordeelen ende ontuchtige plaetsen syn als een peste... en moeten worden uytgeroeyt’ om daardoor weg te nemen ‘de occasie van alle hoerereien, overspelen ende andere ontuchtigheden’. Bij een dergelijk vergrijp, zo oordelen de rechters, hoort een ‘condigne punitie’.

Die ‘passende straf’ is verbanning voor acht jaar uit Brugge en acht mijlen in het rond. Voor zonsondergang moet zij de stadspoorten achter zich hebben gelaten en binnen vierentwintig uur uit het gewest zijn verdwenen. Waar zij naartoe trekt is haar zaak. In Brugge zijn ze voor acht jaar van haar af.

Zo een verbanning was in die tijd niet om mee te lachen. Veronderstel dat Joanne Seije zich toch liet verleiden om terug te keren en werd gesnapt... dan kon zij, vooraleer opnieuw te worden verbannen, op een schavot op de Burg door de stadsbeul openbaar worden geselsd. Veronderstel dat zij daarbij nog een kleine diefstal had gepleegd... dan zou ze worden gebrandmerkt met ‘het teken van

---

⁴ R.A.B., Verluuydboeken, Reg. 5, folio 29 verso.

de stad', werd dus in haar levend vlees het teken van haar schande geschroeid en droeg ze haar 'strafregister' overal mee.

Of er nog andere oud-Loppemnaren in Brugge moesten terechtstaan in strafzaken (in een ver verleden), zal binnenkort met een druk op een computertoets kunnen vastgesteld. In het Brugse Stadsarchief werken vrijwilligers momenteel aan een programma dat de vonnissenboeken ontsluit. Die zogenaamde 'Verluuydboeken' beslaan de periode 1490 tot 1795 in zes registers. (Van een paar registers werden vroeger al schriftelijke samenvattingen gegeven door P. Coghe in zijn 'VVF-krant' Brugge.)

Joanna Seije was een Loppemse die in Brugge woonde. Eventuele 'criminelen' die op het ogenblik van de feiten in Loppem of Zedelgem woonden werden geoordeeld door de Schepenbank van het Brugse Vrije (de wijde omtrek van Brugge). Hun vonnissen moeten in het Rijksarchief worden gezocht in de 'Brugse Vrije Registers'. Maar van die registers is er, voor zover ons bekend, geen ontsluiting gebeurd. Het zoeken naar lotgenoten van Joanne Seije zou in dit geval veel omslachtiger zijn.

Danny Everaert
Zeedijkweg 25
8210 Loppem

SCHRIFTEN VAN DRIEKONINGEN

Hubert van Outryve d'Ydewalle, een merkwaardige Beernemse kasteelheer.

Toen André van Outryve d'Ydewalle in april 1940 als burgemeester van Beernem stierf, werd hij enkele maanden later opgevolgd door zijn zoon Hubert (° 21-04-1909), die zelf geen deel uitmaakte van de gemeenteraad. Hubert was om diverse redenen een merkwaardige man. Van in den beginne van de politieke beweging Rex, was hij een aanhanger van de partij van Léon Degrelle. Hij was vooral actief als journalistiek medewerker aan de Rexistische bladen, net als zijn neef Charles d'Ydewalle. Hubert had Degrelle in Leuven leren kennen,

maar in 1937 brak hij met deze beweging. Net op tijd, zou achteraf blijken!

Zijn ideeën over de ordening binnen de Vlaamse samenleving bleef hij echter koesteren en die vonden een neerslag in zijn boek *Noblesse en Flandre*, dat met een voorwoord van baron Karl van Caloen, latere burgemeester van Loppem, in 1944 gepubliceerd werd. In dat boek zag de paternalistisch ingestelde edelman een rol weggelegd voor de adel in de verheffing van het Vlaamse volk. Maar... alleen de taal al waarin het tractaat was geschreven, verhinderde de volksmens er contact mee te nemen.

In 1934 was Hubert getrouwd met Héléne du Sart de Bouland, een verre nicht uit het Henegouwse Moustier, met wie hij drie zonen en een dochter kreeg (Raynier, Liévin, Marie-Héléne en Donat).

Tijdens de Tweede Wereldoorlog werd de burgemeester van Beernem door de Duitsers gewantrouwd en scherp in het oog gehouden. Maar in de late avond van 11 juni 1944 werd verzetsstrijder Hubert d'Ydewalle in zijn eigen kasteel Driekoningen door de Duitsers gearresteerd. Op 18 augustus 1944 werd hij te Brugge veroordeeld en naar Duitsland gedeporteerd. Daar stierf hij op 4 april 1945 voor het station van het Beierse Straubing van ontbering in een trein van weggevoerden. Op 10 juli 1945 werd hij in Beernem begraven. Sinds 3 november 1945 rust zijn stoffelijk overschot in zijn eigen domein Driekoningen.

Héléne du Sart de Bouland voert het filosofisch testament van haar man uit.

Conform het filosofisch testament en gedachtegoed van haar man, en naar het voorbeeld van de achttiende-eeuwse Franse literaire salons, nodigde Héléne du Sart, die in 1947 hertrouwd was met Charles d'Hespel, een Franse adellijke, hogere officier van de marine, vanaf 1951 kunstenaars, mediafiguren en politici voor een weekend op haar kasteel uit. Als gastvrouw probeerde zij, bijgestaan door de vier bevriende artiesten-organisatoren Albert Vermeire, Jan Vercammen, Fernand Bonneure en Rik Slabbinck, telkens de genodigden met elkaar in contact te brengen. Zij stelden mekaar hun artistieke

productie voor en hielden daarna geanimeerde gesprekken over kunst en cultuur. De eerste mede-organisator Albert Vermeire fungeerde als haar rentmeester, na een korte loopbaan in het Beernemse onderwijs. Jan Vercammen was toen al een voortreffelijk dichter en rijksinspecteur van het Lager Onderwijs. Fernand Bonneure was vooral als criticus bekend, maar genoot als romancier en dichter en later als uitgever enige faam. De Bruggeling Rik Slabbinck had als schilder zijn eigen weg gevonden en werd in het kunstmilieu gewaardeerd.

72 weekends zou dit viertal organiseren en zowel koningin Elisabeth als prins Karel en koningin Fabiola waren ooit aanwezig op één van de weekends.

Onder de talrijke artiesten die ooit deelnamen aan zo'n weekend vinden we de namen van Stijn Streuvels, Albert Saverys, Jozef Cantré, Richard Minne, Herman Teirlinck, Ernest Claes, Rik Poot, Maurits Roelants, Marc Sleen, Hubert Lampo...

Sectair was de gravin in haar keuze van genodigden helemaal niet! Boven alle filosofische en ideologische strekkingen, primeerde het werk van de kunstenaar of kunstenaars. Op de eerste bijeenkomsten, in de vroege jaren vijftig, waren zelfs repressieslachtoffers als Filip De Pillecijn, Jan d'Haese, Willem Putman en Antoon Van der Plaetse op het treffen aanwezig.

Beernemnaar Reginald Braet schreef de kroniek van 72 kunstweekends.

Van alle 72 weekends maakte de oud-militair, heemkundige en perscorrespondent Reginald Braet uit Beernem een korte beschrijving, telkens geïllustreerd met overvloedig fotomateriaal. Daarvoor mocht hij gebruik maken van het ruime kasteelarchief. Drie gulden boeken, de collectie schriftjes met de verslagen die de gravin van elk weekend maakte en de talrijke fotoalbums vormden de kern van zijn bronnenmateriaal. Daarnaast verzamelde hij getuigenissen bij nog twee in leven zijnde organisatoren, Albert Vermeire en Fernand Bonneure.

Niet alleen voor kunstliefhebbers is dit schitterend uitgegeven boek een must, maar ook de heemkundigen en de liefhebbers van familiegeschiedenis en bouwkundig erfgoed komen in dit werk aan hun trekken. Als overbodige onderdelen van het boek ervoer ik de synthese van de geschiedenis van Beernem en het overzicht van alle kastelen van Groot-Beernem. Deze compilaties werden geschreven op basis van reeds lang gekend materiaal.

Al behoort het onderwerp van dit kunsthistorisch boek niet direct tot het domein van ons tijdschrift, toch vonden we het de moeite melding te maken van z'n verschijnen.

B.D.

BRAET, Reginald, *Schriften van Driekoningen. Een geschiedenis van Beernem, zijn kastelen en de kunstweekends.* Voorwoord van Raynier van Outryve d'Ydewalle. Beernem, De Windroos NV, 2005. (368 pp.) (40,00 euro)

OOSTKAMP IN ARCHIEFBEELDEN

Fotoboek en tentoonstelling

Op vrijdag 18 november 2005 had in de openbare bibliotheek van Oostkamp de voorstelling plaats van het kijkboek *Archiefbeelden Oostkamp*. Een bijbehorende tentoonstelling werd door voorzitter Jan Demulder van de organiserende heemkundige kring Oostkamp ingeleid en liep van 18 november tot 16 december.

Het boek bestrijkt Groot-Oostkamp en bevat meer dan tweehonderd nooit eerder gepubliceerde foto's. Ze nemen de lezer mee op tocht door de Oostkampse geschiedenis.

De begeleidende teksten zorgen voor de historische duiding van het fotografische materiaal. De werkgroep van de heemkundige kring die de uitgave verzorgde, bestond uit Bert Bouljon (auteur van verscheidene kijkboeken over Groot-Oostkamp), Elie De Jonghe, Jan Demulder, Gabriël Dujardin, Dirk Plasschaert, Patrick Vanden Berghe en Sebastiaan Vande Ginste.

Het boek ligt voor 18,00 euro te koop in de boekhandel. Een cadeautip voor het eindejaar.

B.D.

MET DE HEEMKUNDIGE KRING PASTOOR RONSE 'BACHTEN DE KUPE'

Zondag 4 september trok een vijftiwintigtal trouwe leden van onze heemkundige kring naar de Westhoek voor een bezoek aan de Stichting George Grard in Gijverinkhove en de brouwerij De Snoek te Fortem-Alveringem.

Stichting Fondation GEORGE GRARD

Elkestraat 1, B-8691 Gijverinkhove
Tel. 058 29 82 19

George Grard is als beeldhouwer bij het grote publiek vooral bekend voor zijn monumentale beeld *Dikke Mathilde*, voor het casino van Oostende (1965). De kunstenaar was eigenlijk een Waal (°Doornik, 1901), maar vestigde zich rond zijn dertigste in Sint-Idesbald. Zijn voornaamste thema is het vrouwelijk naakt, glad en volslank in vele poses en afmetingen. Beelden van Grard staan in Doornik (Najade, 1947-50), Brussel (Zittende Vrouw, 1950-52) en Luik (Het Water en de Aarde, 1962-65).

Na zijn dood (Koksijde, 1984), werd onder impuls van zijn weduwe Francine Van

Mieghem, zelf ook kunstenaar, de Stichting George Grard in het leven geroepen. In een gerestaureerde boerderij te Gijverinkhove staat een overzicht van Grards werk permanent tentoon. Wij mochten op 4 september genieten van een schitterende gidse die ons zelfs de geheimen van de bronsgieterij onthulde. Met erg droge keel en vol verwachting trokken wij daarna richting Fortem en brouwerij De Snoek, het domein van onze gelegenheidsgids Roger Lievens.

In De Snoek kun je nog een unieke en getrouwe weergave van een oude brouwerij met koperen brouwketel bewonderen. Het complex lag tijdens WO1 in onbezet België en werd niet door de bezetter beroofd van zijn koperen installaties. De brouwerij omvat vandaag een prachtig brouwerijmuseum, op leerrijke manier opgesteld. In het gezellige café naast de brouwerij kan de bezoeker zijn rondleiding met een proefactiviteit afsluiten.

Opnieuw mochten wij boffen met onze gids. Roger Lievens vertelde ons in zijn typische, luchtige toon de geschiedenis en de werking van de brouwerij, met talrijke verwijzingen naar de familiebrouwerij Lievens te Zedelgem. We mogen nog steeds hopen dat Roger ooit nog eens de geschiedenis van de brouwerij Lievens op papier zal zetten voor ons tijdschrift.

Op een terras voor de brouwerij, in een gezellige kring en in de avondzon, genoten wij allen nog van een paar (?) frisse pinten...

...en het smaakte!

B.D.

Vrijdag 20 januari 2006 om 20.00 uur

Spes Nostra (Pastoor Staelensstraat, Zedelgem)

**AUSTRALIE:
OVERWINTEREN IN ALLE STATEN**

door Patrick Knockaert

gratis toegang

Org.: Heemkundige Kring Pastoor Ronse i.s.m. het Davidsfonds Zedelgem.

Australië: het grootste eiland ter wereld, maar tevens het kleinste continent. Hier in Europa vernemen wij vanuit het verre 'down under' relatief weinig, maar toch blijft dit land velen fascineren en tot ieders verbeelding spreken, niet in het minst door zijn grote verscheidenheid en zijn talrijke contrasten: moderne steden zoals Sydney, Melbourne en Perth wisselen af met authentieke dorpjes uit de pionierstijd, van de weelderige begroeiing van het tropische regenwoud in het noordoosten naar het droge, dorre binnenland van de Outback of Red Centre, de bevolkingsconcentratie in het zuidwesten en langs de oostkust tegenover de onmetelijke leegten van Western Australia, de relatief jonge geschiedenis van deze natie contrasteert dan weer met de eeuwenoude cultuur van de aborigines. Ook de flora en de fauna zijn er in vele opzichten uniek: tientallen eucalyptussoorten en planten die in extreme klimaatomstandigheden kunnen overleven en daarbij een overvloed aan inheemse diersoorten: de kangoeroes en koala's zijn ons al langer bekend, maar voeg daar maar de wallaby's, krokodillen, cassowary's, echidna's en platypus aan toe.

En de natuur blijft steeds weer verbazen: natuurlijk de Uluru-monoliet, maar zeker ook Kata Tjuta, Devils' Marbles, King's Canyon, Pumululu, Remarkable Rocks of de Nullarborvlakte.

Na drie reizen naar Australië maakte Patrick Knockaert een selectie uit zijn talrijke reisfoto's voor een reportage (in een powerpointpresentatie) van enkele tienduizenden kilometers doorheen alle uithoeken van dit continent. Vertrekkend vanuit Sydney trekken we noordwaarts langs de oostkust tot aan het Great Barrier Reef. Via de Top End doorkruisen we het binnenland van noord naar zuid tot in Adelaide en Kangaroo Island. Adelaide-Perth is een tocht van zo'n 2700 km en vanuit de meest afgelegen hoofdstad ter wereld volgen we de westkust tot in de Kimberley. Na een kort bezoek aan de hoofdstad Canberra eindigt deze 'Tour of Australia' op een rustig kampeerterrein ten zuiden van Sydney.

OPROEP !

Ons medelid Noël Denolf is volop bezig met de inventarisatie en historische beschrijving van alle Zedelgemse cafés en brouwerijen. Het is de bedoeling het verzamelde materiaal te verwerken in een boek over de Zedelgemse brouwerijen en cafés vanaf 1900.

Omdat de puzzel van de geschiedenis van een herberg soms moeilijk in elkaar past, is elk onderdeelje erg kostbaar.

Wie zelf nog over informatie of fotomateriaal beschikt, is bij Noël erg welkom.

Zijn adres: Snellegemsestraat 118, Zedelgem.
(tel. 050/20 12 12).

INHOUD 26STE JAARGANG

Arnou Patrick	- De viering van 75 jaar België in 1905.....	124
Cappon Géry	- Als iedereen voor eigen straat veegt, is de straat schoon.....	3
	- De Kist van Zedelgem.....	145
Denolf Noël	- Waarover men niet spreekt: Pierre Blontrock uit Aartrijke	27
	René Misseeuw.....	32
Denys Bertrand	- Veldegem tijdens het interbellum 1.....	43
	- Veldegem tijdens het interbellum 2.....	83
	- Op de boekenplank: Schriften van Driekoningen.....	152
	Oostkamp in Archiefbeelden	155
B.D.	- Met de Heemkundige Kring Pastoor Ronse 'bachten de Kupe'	156
Everaert Danny	- Martinus Ommeslag uit Aartrijke voor de rechters van het Brugse Vrije (1758).....	64
	- Een stoute Loppemse in 1729	150
Smessaert Georges	- Lezers reageren	39

Provincie
West-Vlaanderen

Door mensen gedreven

